

Новини

Андреас Гросс: «Виборці Україна – демократи, а не екстремісти»

Очільник місії спостерігачів від ПАРЄ на президентських виборах в Україні прокоментував їхні результати Російській службі «Голосу Америки»

[Даніла Гальперовіч](#)

Оновлено 26.05.2014

МОСКВА — Швейцарський парламентарій Андреас Гросс очолював місію спостерігачів на виборах президента України від Парламентської асамблеї Ради Європи. До складу місії ввійшли 50 парламентаріїв із 18 країн. Після того, як Андреас Гросс разом зі своїми колегами з ОБСЄ та дипломатичного корпусу підбив попередні підсумки цього спостереження, він дав ексклюзивне інтерв'ю Російській службі «Голосу Америки». У ньому Гросс, що є в ПАРЄ спеціальним доповідачем по Росії і «справі Магнітського», виклав свій аналіз ситуації в Україні — на виборах і після них.

Даніла Гальперовіч: Як відбулися ці вибори, що ви бачили на дільницях?

Андреас Гросс: Перше: я спостерігаю за всіма українськими виборами за останні 15 років, але ніколи раніше я не бачив такої кількості людей, що брали участь у виборах спокійно, чемно й гідно. Друге: ніколи раніше виборчий закон не був такий справедливий і ніколи він не відкривав шлях до реальної справедливої конкуренції. Цього разу ніхто не мав змогу зловживати адміністративним ресурсом, як це часто бувало раніше. Списки виборців були підготовлені як ніколи добре – ніяких «мертвих душ», ніяких людей без реєстрації, ніяких підмін одних людей іншими, нікого, хто б проголосував двічі або тричі. Величезна явка, що вразила всіх, — найкраща відповідь громадян на питання, чи хочуть вони змін, яких вимагав Майдан, і чи хочуть вони встановити законно обрану владу. Тепер можна говорити про побудову в Україні демократії, а не влади олігархів.

Д. Г.: В Європі на виборах до Європарламенту радикали цього року досягли певного успіху. В Україні, здавалось би, на хвилі революції, радикали мають бути ще популярніші, ніж в Європі, а обрали поміркованого Петра Порошенка. Що це для вас означає?

А. Г.: Це означає ось що: виявилось, що люди, які вважали, що українську революцію спрямовували й здійснювали екстремісти, геть не мали рації. У кожній революції беруть участь екстремістські сили, але головною ідеєю й головною силою було бажання звичайних людей захистити свою гідність, позбутися корупції, позбутися тих клептократів, які щодня крали по мільйону народних грошей. Тож революція домагалася базових демократичних, та аж ніяк не екстремістських змін. І перемогла людина, що колись сама могла називатися олігархом, що, як і раніше, багата, але

ще під час Помаранчевої революції вона встала в опозицію до олігархів і залишилася в цій опозиції й тепер. Вона підтримує верховенство права, хоче позбутися корупції, хоче подолати хвилю насильства й жити в добрій злагоді із сусідами. Саме така людина тепер обрана, і, всупереч усім прогнозам, обрана в першому ж турі. Це чудово, і це показує, що превалює здоровий глузд, а не екстремізм, антисемітизм чи антиросійські настрої.

Д. Г.: Що повинен зробити, на вашу думку, Петро Порошенко, щоб врегулювати ситуацію на південному сході України?

А. Г.: По-перше, він може почати діяти як президент тільки через десять днів. Цей термін потрібен для того, щоб суди розглянули всі скарги, пов'язані з виборами, і тільки як мине 10 днів він почне працювати на посаді. І чого я побоююся найбільше — це того, що люди в уряді України, які є союзниками пані Тимошенко та інших політиків, що програли вибори, за допомогою поліційної та військової сили почнуть дії, які підірвуть те, що президент має намір зробити, вступивши на посаду. Тому що він уже сказав, що хоче відвідати цей регіон, що він розуміє неможливість вирішення цієї кризи військовим шляхом, що держава повинна бути децентралізована, а автономія регіонів — збільшена, щоб люди там мали справедливу частку від багатства країни. Зарплати й пенсії там повинні бути збільшені. І тільки так, шляхом діалогу, дискусій, взаєморозуміння, розуміння тих стурбованостей, які там висловлюють люди, можна подолати цю кризу. Я дуже побоююся того, що деякі люди використають ці десять днів відсутності в нього повноважень для підризу того, навіщо цей президент взагалі був обраний і з чим він ішов на цю посаду.

Д. Г.: Чи зможе Порошенко вирішити проблему російської анексії Криму? Він уже сказав, що ніколи не визнає цієї анексії.

А. Г.: Мені, швейцарцю, звичайно, легко говорити, я не президент України. Але Крим, на мою думку, не може бути серед перших пріоритетів, бо це — дуже тривала проблема. Буде потрібен дуже довгий термін, щоб інтегрувати назад цей регіон в Україну, як того хочуть український народ і українська держава. Я б міг порадити йому таке: дозволити часу допомогти вирішити цю проблему, допомогти йому вирішити цю проблему. Він повинен, відразу після того, як зустрінеться з людьми на півдні та сході, побачитися з Владіміром Путіним та іншими представниками російської влади, почати діалог з Росією. Але він не повинен сподіватися, що йому зараз же вдасться вирішити цю кризу. Спочатку потрібно встановити нормальні шанобливі стосунки, і коли такі відносини будуть встановлені, коли взаємне визнання й довіра стануть вищими за міждержавні кордони, тоді й може вийти рішення проблеми Криму. Але, я боюсь, це ціль не на завтра чи на післязавтра.

«Більшість в ПАРЄ хоче покарати Росію»

Бліцінтерв'ю
Марія Єфімова

На сесії ПАРЄ, що відкривається сьогодні, делегацію РФ можуть позбавити права голосу або повноважень. Що це означає для відносин Росії та Ради Європи, кореспондентці «Ъ» Марії Єфімовій розповів доповідач ПАРЄ по РФ Андреас Гросс.

— Як ви голосуватимете щодо санкцій стосовно Росії?

— Я не підтримую жодного з варіантів. Я не хочу ставати на сторону тих кіл у Росії, які вважають, що вступ до Ради Європи був проявом слабкості й що тепер потрібно вийти з організації. Символічний акт покарання Росії у формі призупинення парламентських повноважень делегації в ПАРЄ не вирішить реальних проблем і не справить жодного враження на Кремль. Я маю намір запропонувати на сесії створити парламентський комітет з розслідуванням, куди ввійшли б представники РФ і України. Він зайнявся б аналізом подій у взаєминах Москви й Києва за останній рік, які привели до нинішньої кризи. Але мені ще доведеться зібрати необхідну для реалізації цієї ініціативи більшість. А поки більшість у ПАРЄ хоче покарати Росію.

— До виключення РФ з Ради Європи може дійти?

— Це може вирішити тільки Комітет міністрів Ради Європи. Я знаю, що деякі депутати ПАРЄ домагатимуться цього. Але не думаю, що виконавча влада прийме таке рішення, адже європейські уряди розуміють: ні процвітання, ні миру в Європі без Росії не буде. Хоча, безумовно, те, що вона зробила з Кримом, непробачно.

— Нинішню кризу можна порівняти з 2008 роком, коли стався російсько-грузинський конфлікт?

— 2008 року президентові Саакашвілі не вистачило розсудливості не провокувати війну з країною, чия армія — одна з найбільших у світі. Крім того, грузинська влада де-факто не контролювали ці частини своєї території, на відміну від української влади, у яких був контроль над Кримом. У Південній Осетії росіяни були в небезпеці, по Криму ж немає достовірних доказів, що російськомовним там щось загрожувало.

— Чому ПАРЄ заблокувала запит РФ Венеціанській комісії дати оцінку легітимності нинішньої влади України?

— Ніякої заборони не було. Я обов'язково запропоную, щоб наші комітети й бюро асамблеї попросили Венеціанську комісію проробити

цю роботу. Згідно з правилами, такий запит не може виходити від однієї Росії.

— ПАРЄ планує засудити дії правих радикалів на Україна?

— Упевнений, ми це зробимо. Але це не виправдає дій РФ.

— Що буде у вашій подальшій доповіді по Росії?

— Якщо ПАРЄ накладе санкції на російських парламентаріїв, я можу забути про поїздки в Росію й подальшій моніторинговій доповіді. Але те, що сталося, — порушення правил і принципів Ради Європи, міжнародних угод, які Москва колись підписала. Я бачу безліч можливих причин, через які російська влада зважилися на приєднання Криму, але я не бачу цього жодного виправдання.

«Санкції проти Росії — варіант безвиграшний»

Депутат швейцарського Бундесрату й Ради Європи Андреас Гросс розповідає про можливості, які має Швейцарія як посередник.

— Яку реакцію варто очікувати від Путіна в разі тиску на нього?

— Путін — людина крижаний сили. Він моментально використовує будь-яку слабкість свого противника. Новий український уряд спочатку вчинив помилку поставивши під питання права російськомовної меншини, а також можливість меншин бути представленими в новому уряді, не піклуючись про «національну єдність». Таким чином, вони дали Путінові привід людям у масках вдертись у Крим. Насамперед, згадаємо, що Захід понад 20 років тому пообіцяв Росії, що НАТО ніколи не стане розширюватися до російських кордонів. Протягом довгих місяців, НАТО присутнє в Україні, ігноруючи своє юридичне зобов'язання зберігати нейтралітет. Флірт НАТО з Україною триває навіть після революції, тому не варто насправді дивуватися, чому Кремль не хоче все це терпіти.

— Схоже, ви з розумінням ставитеся до російської агресії?

— У жодному разі. Пояснювати, не означає виправдовувати. Анексія Криму Путіним — неприйнятна. Це грубе порушення міжнародного права, зокрема ігнорування Будапештського договору від 1994 року, коли в обмін на готовність України демонтувати свою ядерну зброю,

суверенітет цієї країни був визнаний усіма міжнародними силами, зокрема й Росією. Тому не може бути обґрунтування для анексії. Але навіть у міжнародній політиці ми повинні розуміти, чому відбуваються несправедливості. Несправедливість, яку ми спостерігаємо сьогодні, це результат цілої низки дрібних помилок, що були допущені протягом довгого часу. Отже, наслідки цих помилок теж не можуть бути виправлені протягом короткого часу.

— Швейцарія, на відміну від ЄС і США, наразі не йде на санкції проти Росії. Ця стриманість — показник боягузтва Швейцарії чи навпаки її розумної політики?

— Все це відповідає політиці нейтралітету Швейцарії. Санкції застосовуються тільки тоді, коли вони приймаються Радою Безпеки ООН, відповідно до угоди 1991 року. Санкції США та ЄС проти Росії жодним чином не повинні зобов'язувати Швейцарію до аналогічних кроків. Навпаки, Швейцарії запропонували головування в ОБСЄ саме тому, що вона нейтральна й не належить ні до Європейського, ні до Північно-Американського союзу. Тому, йти сьогодні на санкції для нас неприпустимо. Але, все це не заперечує незаконності імперських задмухів Росії. Президент Буркгалтер повинен виступити перед парламентом зрозумілою, німецькою мовою, як це зробив свого часу Котті (Флавіо Котті — швейцарський юрист, політик, колишній президент Швейцарії. — *Ред.*), коли Сербія почала війну в Югославії. Але, незалежно від нейтралітету Швейцарії, політика санкцій з боку окремих держав, вельми проблематичне явище — це передбачає створення паралельної правової системи, в ієрархічному контексті позбавляє можливості закликати до відповідальності винних, а також не має на увазі переконливих, юридично-судових процедур. Це схоже на те, як ЄС і США будуть застосовувати санкції тільки тому, що вже занадто пізн, думати про що-небудь розумне.

— Очевидно, що для Швейцарії як голови ОБСЄ важко буде погоджувати санкції проти Росії. Чи означає це, що Швейцарія підпорядкує свою зовнішню політику тимчасово даному їй мандату?

— Ні, по-перше це було б помилково, по-друге, ніхто не збирається цього робити. Незалежність Швейцарії допомогла їй стати головою ОБСЄ, і тому цей нейтралітет повинен більше поважатися. Швейцарія діє відповідно до свого розуміння нейтралітету. Таким чином, не повторюючи помилок, що їх допустив ЄС. Останній зіграв свою партію занадто рано, зробив ведмежу послугу Україні, поставивши незалежність цієї країни під питання і не зміг домогтися ефективного посередництва. Тобто ЄС відповідальна за ескалацію кризи.

— Досі російські війська мали змогу навчатися в Гріндельвальді. Тепер вони не мають доступу до Швейцарії. Хіба це вже не покарання?

— Це тільки маленький крок, що їх не скривдить.

— Які Швейцарія має інші, «м'які» засоби для тиску?

— Наприклад швейцарська юриспруденція надає допомогу Росії в процесі справ, що розглядаються в рамках Європейської конвенції з прав людини, яку Росія майже 20 років просто ігнорує. У Швейцарії зберігаються мільярди грошей, «зароблені» й вивезені злочинно й незаконно з Росії. Обмивання цих грошей, частково відбувається в Швейцарії. Швейцарія часто допомагає злочинцям, а не жертвам. Може, вже настав час припинити це неподобство?

— Де проходить межа між неприпустимим втручанням і необхідним тиском?

— Складно сказати. Бо мова не про точну науку. Загалом, тільки Рада Безпеки ООН поки що законно може застосовувати санкції, що є обов'язковими також для Швейцарії. Проте Рада Безпеки ООН не винесе ніяких санкцій, бо користуватися правом вето стало для Росії вже архаїкою.

— З іншого боку, швейцарська делегація збирається в квітні здійснити візит до Росії, для святкування річниці дипвідносин між країнами. Цей факт не порушує нейтралітету?

— Тепер не час святкувати з Росією наші історичні зв'язки. На мою думку, це вкрай недоречно. Швейцарія має показати світу свою дистанцію з Росією, принаймні ця відстань повинна бути не менша за відстань, яка спостерігається сьогодні між Швейцарією та ЄС або США. Швейцарія не може так вчинити, адже навала на Крим — не якесь дрібне правопорушення. Ця анексія суперечить конструктивній взаємодії з країнами, що не бажають військових втручань і не схвалюють ігор з вогнем.